

Σύντομο Άρθρο

Επιστροφή στην Ασφάλεια σε μια Ξένη Χώρα: Πολωνία - Το Νέο Ελληνικό Σπίτι

Αλεξάνδρα Τρινιέκα

Λέκτορας

Πανεπιστήμιο Maria Curie-Skłodowska Πολωνία

Έχω νιώσει βαθιά συνδεδεμένη με την Ελλάδα εδώ και πολλά χρόνια. Ως διδακτορική φοιτήτρια, πέρασα στην Ελλάδα πολλούς μήνες με επιστημονική έρευνα, αλλά και μήνες αφιερωμένους γνωρίζοντας το μαγευτικό ελληνικό πολιτισμό, την πλούσια ιστορία και τη συναρπαστική της κληρονομιά. Επιπλέον, με μεγάλη ευχαρίστηση έμαθα τα βασικά της ελληνικής γλώσσας. Επιστρέφοντας πίσω στο σπίτι μου στην Πολωνία, δεν έπαυα ποτέ να σκέφτομαι την Ελλάδα, θεωρώντας αυτή τη χώρα ως ένα πολύ σημαντικό σταθμό στη ζωή μου - το μέρος που είναι πάντα μέσα στην καρδιά μου. Αυτό που με εντυπωσιάζει στην Ελλάδα είναι η ιστορία της, που είναι γεμάτη με σπαρακτικά γεγονότα παρόμοια με αυτά που έζησε και το πολωνικό έθνος. Αυτή η ιστορική συγγένεια με έκανε να συνειδητοποιήσω ότι ήταν εν μέρει υπεύθυνη για τη βαθιά μου σύνδεση με την Ελλάδα. Ωστόσο, δεν είμαι το μόνο άτομο στην οικογένειά μου που ανέπτυξε μια τόσο ιδιαίτερη σχέση με το ελληνικό έθνος.

Την περασμένη άνοιξη, περνώντας χρόνο με τη γιαγιά μου, και όπως συνηθίζαμε, μιλούσαμε για το παρελθόν. Εκείνη τη μέρα, μοιράστηκε μαζί μου τις εμπειρίες της από το λύκειο. Φοίτησε στο ίδιο λύκειο, που θα φοιτούσα και εγώ χρόνια αργότερα. Ήταν το ίδιο υπέροχο κτίριο, που βρίσκεται κοντά στην οδό *Krzywa* στο *Lublin* - με την αίθουσα όλο μεγαλοπρέπεια, που φάνταζε σχεδόν ίδιο, με αυτό του φανταστικού κόσμου του Κάστρου του Χόγκουαρτς και που μπροστά στα μάτια σου ξετυλιγόταν μια υπέροχη ατελείωτη ξύλινη σκάλα που οδηγούσε στους επάνω ορόφους. Καθώς μιλούσα με τη γιαγιά μου, εκείνη την ανοιξιάτικη μέρα, έμαθα ότι ως έφηβες κοπέλες και οι δύο, κρυφά περνούσαμε από το ίδιο κιγκλίδωμα του σχολείου μας - παρόλο που τόσα χρόνια χάριζαν τα χρόνια της νιότης μας. Ωστόσο, υπήρχε και κάτι άλλο, που μας έφερε ακόμη πιο κοντά.

«Τα ονόματά τους ήταν Δανάη, Μαρία και Σπυριδούλα», είπε αναπάντεχα η γιαγιά μου, «θυμάμαι ότι η Δανάη είχε κοντά, σκούρα μαλλιά και ήταν αρκετά ψηλή, ενώ η Μαρία είχε ανοιχτόχρωμες κοτσίδες».

«Ήταν φίλοι σου από το λύκειο;» ρώτησα έκπληκτη. Τα ονόματα ακούγονταν ελληνικά. Πώς ήταν δυνατόν τη δεκαετία του 1950, αυτές οι Ελληνίδες να βρεθούν στην Πολωνία; Η γιαγιά μου, μου εξήγησε ότι εκείνο το διάστημα, πολλά Ελληνόπουλα ταξίδεψαν στην Πολωνία. Λόγω των δραματικών γεγονότων στην Ελλάδα, αυτά εγκαταστάθηκαν με σκοπό να σπουδάσουν, να γίνουν φίλοι με τους Πολωνούς συμμαθητές και, τελικά αρκετοί από αυτούς να μείνουν εφ' όρου ζωής στην Πολωνία. Στο μυαλό μου δημιουργήθηκε ένας ισχυρός δεσμός μεταξύ της

πολωνικής και της ελληνικής ιστορίας με την αναφορά των δραματικών γεγονότων.

Οι αναμνήσεις της γιαγιάς μου ήταν ακόμη πολύ ζωντανές: θυμήθηκε τα χρόνια που πέρασε στο σχολείο μαζί με τους Έλληνες φίλους της, τις σαγηνευτικές τους προσωπικότητες, το γεγονός ότι ήταν έξυπνοι και εργατικοί μαθητές και, φυσικά τις ευτυχισμένες στιγμές τους πέρασαν μαζί. Με το πέρασμα των χρόνων οι δρόμοι τους χωρίστηκαν – η γιαγιά μου και οι φίλες της, ξεκίνησαν τελικά την ενήλικη ζωή τους. Η ζωή θα τους πήγαινε σε διαφορετικές πόλεις και μέρη, θα δημιουργούσαν τις δικές τους οικογένειες και θα καταπιάνονταν με τις δικές τους καθημερινές ασχολίες. Ωστόσο, οι ευχάριστες αναμνήσεις θα τους συντρόφευαν για μια ζωή.

Αποφάσισα να ερευνήσω το φαινόμενο των Ελλήνων φίλων της γιαγιάς μου στο γυμνάσιο στην οδό *Krzynia* στο Λούμπλιν και ξεκίνησα να ψάχνω για ιστορικές πηγές που θα το εξηγούσαν περαιτέρω. Δυστυχώς δεν μπόρεσα να βρω πολλές πηγές που να σχετίζονται με αυτό το ιστορικό γεγονός. Μετά από καιρό, βρήκα ένα βιβλίο του Διονύσιου Στούρη με τίτλο *Νέα Ζωή* (2017), όπου ανακάλυψα ότι οι πρόγονοι του συγγραφέα πέρασαν ότι και οι φίλες της γιαγιάς μου. Ο συγγραφέας παρατηρεί ότι η ιστορία των Ελλήνων, που βρήκαν σπίτι στην Πολωνία κατά τη διάρκεια του Ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου, σταδιακά ξεχνιέται. Διαβάζοντας τη *Νέα Ζωή*, πείσθηκα ότι η ιστορία πρέπει να αναβιώσει το συντομότερο δυνατό. Ανακάλυψα μια συγκινητική ιστορία, παρηγοριάς, συμπόνιας και φιλίας που έφερε κοντά τους ανθρώπους δύο διαφορετικών εθνών και που πρόσφεραν μεταξύ τους βοήθεια στις πιο δύσκολες στιγμές της ζωής τους. Η ιστορία πρέπει να ειπωθεί ξανά, καθώς, θα μπορούσε να αλλάξει την συχνά ζοφερή πραγματικότητα των σύγχρονων ημερών μας.

Τα γεγονότα που ξεδιπλώνονται στην Ελληνο-πολωνική ιστορία ξεκίνησαν από έναν τραγικά επώδυνο Εμφύλιο Πόλεμο στην Ελλάδα (1946-1949), ο οποίος, αποτέλεσε το έναυσμα για τους Έλληνες πολίτες να μεταναστεύσουν στην Πολωνία καθώς και ενός σημαντικού αριθμού παιδιών. Ο Εμφύλιος Πόλεμος, από τις πιο τρομακτικές εμπειρίες στην υφήλιο, οδήγησε στην ήττα των ελληνικών κομμουνιστικών δυνάμεων και κατά συνέπεια, στη μαζική μετανάστευση εκείνων που θα μπορούσαν να είχαν διωχτεί ή διώχτηκαν από τους νικητές του εμφυλίου.

Σε γενικές γραμμές οι κομμουνιστικές δυνάμεις ανταρτών, ΕΑΜ¹ και ΕΛΑΣ², καθώς και το ΚΚΕ³ και ο ΔΣΕ⁴, συγκέντρωσαν γύρω τους τους Έλληνες πολίτες που ήλπιζαν στην απελευθέρωση της χώρας τους κατά τη διάρκεια της γερμανικής εισβολής και που οδήγησε στην εξορία της ελληνικής κυβέρνησης μαζί με τον Βασιλιά Γεώργιο Β'.

Ως εκ τούτου, θέλοντας ακόμη να απελευθερώσουν την Ελλάδα, σχηματίστηκαν οι κομμουνιστικές ομάδες αντίστασης συγκεντρώνοντας γύρω

¹Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (1941-1946).

²Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός (1942-1945).

³Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, ιδρύθηκε το 1918.

⁴Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας (1946-1949).

τους εκείνους που ήλπιζαν σε μια ευκαιρία να απελευθερώσουν τη χώρα, θεωρώντας την εξόριστη ελληνική κυβέρνηση ακατάλληλη να αποτρέψει τη γερμανική κατοχή. Μετά την απελευθέρωση από τους Γερμανούς, πραγματοποιήθηκαν οι εκλογές του 1946, με την αποκατάσταση του Βασιλιά στο θρόνο. Οι κομμουνιστικές δυνάμεις, ωστόσο, συνέχισαν τις δραστηριότητές τους υπόγεια, αντιτιθέμενοι στο *status quo* και θεωρώντας το Βασιλιά ως προδοτή ο οποίος, προηγουμένως, δεν συμμετείχε στις προσπάθειές τους να απελευθερώσουν τη χώρα. Ο Εμφύλιος πόλεμος ξεκίνησε και τελικά έφερε την ήττα των κομμουνιστικών με τους μαχητές του να μην έχουν άλλη επιλογή από το να φύγουν από τη χώρα.

Στην εξουσία της Πολωνίας εκείνη την εποχή ήταν οι κομμουνιστές, επομένως αποδείχθηκε ότι ήταν ένας ασφαλής προορισμός για όσους έπρεπε να εγκαταλείψουν την Ελλάδα. Αποδείχθηκε επίσης ότι ήταν ένας ασφαλής προορισμός για τα παιδιά και τους υποστηρικτές των κομμουνιστών αγωνιστών που εκδιώχτηκαν από τους νικητές του εμφυλίου. Όπως αναφέρει ο Sturis (2017, σσ. 129-130) στο βιβλίο του, στο συνέδριο της βαλκανικής νεολαίας τον Φεβρουάριο του 1948 στο Βελιγράδι, ο Μάρκος Βαφειάδης από το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ) συνέχισε να πείθει το ΚΚΕ ότι η μετακίνηση παιδιών μακριά από την Ελλάδα σε άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, που κυβερνούνταν την εποχή εκείνη από κομμουνιστές, θα ήταν ωφέλιμη - ειδικά εν όψει του συνεχιζόμενου πολέμου, της πείνας, του χάους, της αναταραχής και της επιδημίας του τύφου που μαίνονταν στην Ελλάδα. Από την άλλη πλευρά η κυβέρνηση στην Αθήνα, παρουσίασε αυτές τις προσπάθειες ως έναν απάνθρωπο τρόπο απαγωγής παιδιών, στέλνοντάς τα στις προοριζόμενες χώρες, όπως γράφει ο Sturis (2017, σ. 130), και δημιουργώντας δήθεν μίσος προς τους γονείς τους και προς τη χώρα τους. Προφανώς, όπως αποδεικνύεται από την Ελληνο-πολωνική ιστορία στα τέλη της δεκαετίας του 1940 και του 1950, ήταν πολύ μακριά από την αλήθεια.

Τελικά το 1948, περίπου 55.000 Έλληνες εγκατέλειψαν την πατρίδα τους για να αναζητήσουν νέα στέγη στην Ευρώπη. Όπως αναφέρει ο Sturis (2017, σσ. 173-174) στην Πολωνία βρήκαν τελικά καταφύγιο 3.590 Ελληνόπουλα και 109 Ελληνίδες μητέρες με τα παιδιά τους, καθώς και τόσοι άλλοι Έλληνες, οι οποίοι βρήκαν γαλήνη, δουλειά και κυρίως ένα νέο σπίτι σε αυτήν την αρχικά ξένη χώρα. Συνολικά υπήρχαν περίπου 14.000 Έλληνες και Σλαβομακεδόνες που βρήκαν το νέο τους σπίτι στην Πολωνία, πολλοί από τους οποίους θα έμεναν εδώ για μια ζωή.

Ουσιαστικά, όπως επανειλημμένα τονίζει ο συγγραφέας στο βιβλίο του *Νέα Ζωή*, το νέο κεφάλαιο που ενώνει την ελληνική και την πολωνική ιστορία δεν ήταν πολιτικό. Αντ' αυτού, ήταν η ιστορία μιας ομάδας ανθρώπων που βρήκαν νέο σπίτι σε μια ξένη χώρα καθώς και μιας άλλης ομάδας ανθρώπων από αυτήν την ξένη χώρα που έδωσαν ένα χέρι βοήθειας σε εκείνους που το είχαν πραγματικά ανάγκη. Οι ιστορικές προοπτικές, οι πολιτικές ανισότητες καθώς και οι έννοιες του κομμουνισμού και της μοναρχίας δεν έπαιξαν ουσιαστικό ρόλο σε αυτήν την ιστορία, καθώς οι κοινωνικο-ιστορικές ταμπέλες και διαφορές αποδείχθηκαν περιττές μπροστά στην κοινή δυστυχία που βίωσαν οι Πολωνοί και οι Έλληνες εκείνη την περίοδο. Η Πολωνία είχε ήδη καταστραφεί από τον πόλεμο και οι Έλληνες μετανάστες είχαν επίσης σηματοδοτηθεί από παρόμοιες εμπειρίες πόνου,

φτώχειας και απελπισίας. Ως εκ τούτου, οι Έλληνες και οι Πολωνοί βρήκαν έδαφος για να χτίσουν το κοινό μέλλον τους στην Πολωνία, ενώ οι πολιτικές ταμπέλες αγνοήθηκαν και αφέθηκαν στο παρελθόν.

Εικόνα 1. Επιβατηγό Ατμόπλοιο *Kosciuszko*



Πηγή: Οργανισμός ΜΕΤΑ: meta.org.gr, με την ευγενική προσφορά της κυρίας Helen Junvi.

Πολλοί από τους μετανάστες και ειδικά τα παιδιά, έφτασαν στην Πολωνία μόνα τους, χωρίς τις οικογένειές τους, πιστεύοντας ότι αυτός ο χωρισμός ήταν προσωρινός, αλλά συχνά αποδεικνυόταν μια χρονοβόρα διαδικασία για την επανένωση με τους αγαπημένους τους. Στο άρθρο της αφιερωμένο στους Έλληνες μετανάστες στην Πολωνία, η Izabela Kubasiewicz τόνιζε ότι η πλήρη επανένωση των οικογενειών ήταν μια διαδικασία χωρισμένη σε στάδια. Για παράδειγμα, το 1954 στο *Zgorzelec* (μία από τις πολωνικές πόλεις όπου εγκαταστάθηκαν οι Έλληνες) υπήρχαν ακόμη δεκαέξι γυναίκες που ζούσαν στην Πολωνία από το 1949 και που ακόμη περίμεναν την επανένωση με των οικογενειών τους που ζούσαν στην ΕΣΣΔ (Kubasiewicz, χ.χ., σ. 115). Πολλοί από αυτούς που περίμεναν αποφάσισαν να εγκατασταθούν μόνιμα στην Πολωνία, θεωρώντας αδύνατο να εγκαταλείψουν τις ζωές που είχαν ήδη δημιουργήσει στην Ανατολική Ευρώπη. Για παράδειγμα, στη *Νέα Ζωή*, ο Στούρης θυμάται την εμπειρία της κυρίας Μάρτα που δραπέτευσε από την Ελλάδα μετά την επάνοδο των βασιλικών δυνάμεων στην εξουσία και τον διωγμό των Ελλήνων κομμουνιστικών αγωνιστών. Όπως επισημαίνει ο Στούρης, η κυρία Μάρτα και ο σύζυγός της, Χρήστος, ζούσαν στην Πολωνία σχεδόν όλη τους τη ζωή, ενώ μαθαίνοντας ότι θα μπορούσαν επιτέλους να επιστρέψουν στην Ελλάδα, δίστασαν να πάνε, δηλώνοντας ότι όλη τους η ζωή ήταν στην Πολωνία, ενώ δεν είχαν «ούτε ένα κομμάτι γη» στην Ελλάδα (Sturis, 2017, σ. 96). Στην περίπτωση της κυρίας Μάρτα, η επανένωση με την Ελλάδα έγινε τελικά όταν αρρώστησε ο σύζυγος της, επιτρέποντας έτσι στον κ. Χρήστο να επισκεφτεί την Ελλάδα στο τέλος της ζωής του (Sturis, 2017, σ. 97).

Οι ιστορίες των Ελλήνων που ζουν στην Πολωνία είναι γεμάτες ζεστασιά και ελπίδα, όπως θυμάται ο Στούρης στη *Νέα Ζωή*, σε αντίθεση με εκείνες που απεικονίζουν τις δυσκολίες και τις φρίκες του Εμφυλίου Πολέμου στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, η συγκινητική ιστορία του Κώστα και της Βασιλικής που επισημαίνεται στη *Νέα Ζωή*: παντρεύτηκαν στην Πολωνία, στην πόλη *Zgorzelec* και απέκτησαν δύο κόρες: η πρώτη γεννήθηκε στο *Zgorzelec* και η δεύτερη στην πόλη του *Wroclaw* όπου η οικογένεια εγκαταστάθηκε μόνιμα. Ο κ. Κώστας έγινε συντάκτης περιοδικού αφιερωμένου στους Έλληνες μετανάστες ενώ η κυρία Βασιλική βρήκε ασχολία στη μεταπολεμική Πολωνία ράβοντας γάντια και πλεκτά πουλόβερ (Sturis, 2017, σ. 283). Η ζωή στην Πολωνία της δεκαετίας του 1950 δεν ήταν πάντα εύκολη, αλλά λόγω των συνθηκών της εποχής η ζωή δεν ήταν κακή, καθώς οι Έλληνες μετανάστες ήταν τελικά ασφαλείς. Στην Πολωνία, γράφει ο Στούρης, έλαβαν ένα διαμέρισμα με δύο δωμάτια, κουζίνα και μπάνιο (Sturis, 2017, σ. 283). Έτσι ξεκίνησε η νέα ζωή της οικογένειας.

Στο έργο του Στούρη, υπάρχουν πολλές παρόμοιες ιστορίες με αυτές που παρουσιάστηκαν προηγουμένως. Για τους Έλληνες μετανάστες της Πολωνίας, η έννοια της *Νέας Ζωής* ήταν συνυφασμένη με τη ζωή τους. Όπως τονίζει ο Στούρης, σε ένα συνεργατικό αγρόκτημα που ξεκίνησαν οι Έλληνες μετανάστες στο χωριό *Krościenko* στα βουνά *Bieszczady* δόθηκε επίσης το όνομα *Νέα Ζωή* (Sturis, 2017, σ. 212). Η περιοχή γύρω από το *Krościenko* χρειαζόνταν επίσης μια νέα αρχή και μια νέα ανάπτυξη: που μόλις πρόσφατα αποκαταστάθηκαν στην Πολωνία. Οι μετανάστες εγκαταστάθηκαν στα εγκαταλελειμμένα νοικοκυριά και ξεκίνησαν τα πάντα από την αρχή, ελπίζοντας να δημιουργήσουν την ονειρική τους Ελλάδα στα Πολωνικά βουνά. Ο τόπος όπου θα μιλούσαν ελληνικά και θα καλλιεργούσαν - τη *Νέα Ζωή* τους.

Τα παιδιά που έφτασαν μόνα τους στην Πολωνία, συμπεριλαμβανομένων των Ελλήνων φίλων της γιαγιάς μου, έβρισκαν καταφύγιο σε ειδικά διαμορφωμένες εκπαιδευτικές και φιλανθρωπικές εγκαταστάσεις, προσπαθώντας να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα, μαθαίνοντας την πολωνική γλώσσα και σπουδάζοντας με σκοπό ένα καλύτερο επαγγελματικό μέλλον. Η γιαγιά μου θυμήθηκε πόσο εντυπωσιάστηκε με τις Ελληνίδες φίλες της που έμαθαν την πολωνική γλώσσα πάρα πολύ γρήγορα. Εκτός από τη φτώχεια και τις δυσκολίες της καθημερινότητας, τόσο για τους Έλληνες όσο και για τους Πολωνούς, που ζούσαν στη μεταπολεμική Πολωνία, υπήρχαν επίσης και χαρούμενες μέρες - τα κορίτσια (η γιαγιά μου και οι φίλες της) - παρά τις δυσκολίες, δημιουργούσαν νέες φίλιες, ονειρεύονταν ένα μέλλον ειρηνικό και ζούσαν τα εφηβικά τους χρόνια υπό τις σκιές και τις λάμπες της νέας τους ζωής - όπως θα έκαναν όλοι οι έφηβοι. Δεν είχε σημασία ότι προέρχονταν από διαφορετικές χώρες. Κανένα ρόλο στην προσωπική τους ζωή δεν έπαιξε η πολιτική - αυτό που ήταν μείζονος σημασίας ήταν να ζήσουν τα νιάτα τους και να ελπίζουν σε καλύτερες μελλοντικές μέρες.

Εικόνα 2. Μεικτό Σχολείο στην Πολωνία



Πηγή: Οργανισμός ΜΕΤΑ: meta.org.gr, με την ευγενική προσφορά της κυρίας Helen Junvi.

Εικόνα 3. Εορτασμός της 25^{ης} Μαρτίου



Πηγή: Οργανισμός ΜΕΤΑ: meta.org.gr, με την ευγενική προσφορά της κυρίας Helen Junvi.

Πολλές φορές, οι Έλληνες άνδρες που ζούσαν στην Πολωνία θα κατέληγαν να κάνουν οικογένεια με Πολωνές. Από την άλλη πλευρά, όπως επικαλείται ο Στούρης στη *Νέα Ζωή*, ήταν λίγο πιο δύσκολο για τις Ελληνίδες που επιθυμούσαν να παντρευτούν Πολωνούς άνδρες - αν ταξίδεψαν στην Πολωνία με τις οικογένειές τους, οι οικογένειες μερικές φορές ήταν απρόθυμες απέναντι σε τέτοιου είδους ενώσεις, η απροθυμία αυτή πηγάζει από το φόβο ότι μια τέτοια ένωση θα μπορούσε να τερματίσει τα όνειρά τους για οικογενειακή επιστροφή στην Ελλάδα. Ωστόσο, πολλές φορές παρά τα σχέδιά τους, οι ελληνικές οικογένειες κατέληγαν να περάσουν ολόκληρη τη ζωή τους στην Πολωνία λόγω της αδυναμίας προσαρμογής στην νέα ελληνική πραγματικότητα.

Αρχικά, ήταν ξεκάθαρο ότι οι Έλληνες μετανάστες ζούσαν στην Πολωνία με την ελπίδα για επιστροφή στην Ελλάδα. Ωστόσο, η επιστροφή τους εξαρτιόταν από τρεις σημαντικούς παράγοντες που δεν μπορούσαν να τεθούν σε ισχύ στην

Ελλάδα: την απόκτηση πολιτικής αμνηστίας, την ελπίδα ότι η κυβέρνηση θα αναγνωρίσει επίσημα την εθνική αντίσταση του 1941-1944, καθώς και τη νομιμοποίηση του ΚΚΕ. Παρόλο που θα ήταν τελικά αδύνατο για πολλούς Έλληνες να επιστρέψουν στην αγαπημένη τους πατρίδα, δεν θα ξεχνούσαν την Ελλάδα, σε αντίθεση με ό,τι ισχυριζόταν η μοναρχική κυβέρνηση, φέρνοντας τα ελληνικά έθιμα, τις παραδόσεις και τον πολιτισμό στη νέα χώρα και μαθαίνοντάς τα στους Πολωνούς φίλους τους. Τελικά, οι Έλληνες που εγκαταστάθηκαν στην Πολωνία θα γίνονταν «Πολωνοί Έλληνες», ενώ οι Πολωνοί φίλοι τους που συχνά παντρεύονταν με Έλληνες, θα γίνονταν «Έλληνες Πολωνοί».

Περίπου 14.000 μετανάστες εγκαταστάθηκαν στην Πολωνία σε μέρη όπως τα *Lądek Zdrój, Bardo Śląskie, Międzygórze, Duszniki Zdrój, Plakowice, Solice Zdrój, Walbrzych, Police, Szczecin* και τα προαναφερθέν *Zgorzelec* (Żuber, 2017). Φιλοξενώντας περίπου 9.000 μετανάστες, το *Zgorzelec* έγινε γρήγορα γνωστό ως «μικρή Αθήνα» (Żuber, 2017). Στην αρχή, οι Έλληνες στο *Zgorzelec* ένωσαν αποκομμένοι και σχημάτισαν τη δική τους ξεχωριστή κοινότητα. Προφανώς, ο αρχικός χωρισμός συνδέθηκε με το γεγονός ότι τόσο οι Έλληνες όσο και οι Πολωνοί δεν είχαν μάθει ακόμη να επικοινωνούν μεταξύ τους λόγω της διαφορετικής γλώσσας. Όπως επικαλούνται οι μάρτυρες εκείνης της εποχής, οι Έλληνες στο *Zgorzelec* ήταν ντυμένοι στα μαύρα και δεν ήθελαν ρούχα διαφορετικού χρώματος (Żuber, 2017). Πολλοί Έλληνες θα φορούσαν τις στρατιωτικές στολές, πιστεύοντας ότι το αντίθετο θα σήμαινε προδοσία στη χώρα τους στην οποία ήλπιζαν να επιστρέψουν άμεσα και να συνεχίσουν τον αγώνα τους (Żuber, 2017). Μόλις εξαλείφθηκε το εμπόδιο της γλώσσας, η φιλία μεταξύ Ελλήνων και Πολωνών θα άρχιζε. Το 1950 στο *Zgorzelec*, στη γωνία των οδών *Staszica* και *Domańskiego* (Żuber, 2017) ιδρύθηκε το πρώτο νοσοκομείο αφιερωμένο στους Έλληνες μετανάστες. Όπως επισημαίνει ο Στούρης στη *Νέα Ζωή*, οι Πολωνοί γιατροί έμαθαν γρήγορα τα βασικά της ελληνικής γλώσσας για να προσφέρουν παρηγοριά στους ασθενείς τους. Οι πρώτες φράσεις που έμαθαν ήταν: *Καλημέρα, Που σε πονάει;* και *Από πότε σε πονάει;* (Sturis, 2017, σ. 149). Τελικά, οι Έλληνες γιατροί που ήταν μεταξύ των μεταναστών ξεκίνησαν επίσης τη δουλειά τους στο *Zgorzelec*.

Επίσης, ιδρύθηκαν αρκετές οργανώσεις αφιερωμένες στους Έλληνες μετανάστες που ζούσαν στην Πολωνία, μεταξύ των οποίων η Κοινότητα Πολιτικών Δημοκρατικών Μεταναστών στην Ελλάδα⁵, η οποία άρχισε να λειτουργεί ήδη από το 1950 στην πόλη *Zgorzelec*. Επιπλέον, την ίδια χρονιά το *Zgorzelec* φιλοξένησε το πρώτο συνέδριο των Ελλήνων μεταναστών. Το 1952 η έδρα της κοινότητας μεταφέρθηκε στο *Wrocław* και το 1953 η κοινότητα απέκτησε νέα ονομασία αφιερωμένη στον Νίκο Μπελογιάννη - έναν νεαρό ηγέτη της αντίστασης του ΚΚΕ, ο οποίος εκτελέστηκε το 1952 σε μια δίκη παρωδία εναντίον των κομμουνιστών μαχητών (*Archiwum Państwowe we Wrocławiu, χ.χ.*). Αναμφίβολα ο Μπελογιάννης έγινε το σύμβολο της αντίστασης και της δύναμης απέναντι σε αδίστακτες αυταρχικές δυνάμεις τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Πολωνία, αλλά και η μνήμη του διατηρήθηκε ζωντανή σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπου οι κομμουνιστές βρήκαν καταφύγιο, όπως της Ουγγαρίας, όπου ένα

⁵Στα πολωνικά: *Gmina Demokratycznych Uchodźców Politycznych w Grecji*.

ολόκληρο χωριό ιδρύθηκε από τους Έλληνες μετανάστες και ήταν αφιερωμένο σε αυτόν τον Έλληνα ήρωα. Ως εκ τούτου, η παραχώδης ιστορία της Ελλάδας έγινε γνωστή σε όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων άλλων γειτονικών χωρών, όπως η Τσεχοσλοβακία, η Ρουμανία, η Αλβανία ή η Γιουγκοσλαβία - όπως και στην Πολωνία, οι κομμουνιστές μαχητές και οι υποστηρικτές μπόρεσαν να βρουν ηρεμία.

Η Ένωση *Hellada*, που ιδρύθηκε το 2006, ενώνει τους Έλληνες που ζουν στην Πολωνία στις μέρες μας. Ομοίως, ο Σύλλογος Οδυσσέας δημιουργήθηκε το 2007 προωθώντας τον ελληνικό πολιτισμό, τις παραδόσεις και τη γλώσσα. Ο ελληνικός πολιτισμός στην Πολωνία είναι παρών και ζωντανός. Ενώ το 1948 οι Έλληνες έφτασαν στην Πολωνία ως ξένοι, έγιναν γρήγορα φίλοι μας και παρέμειναν στην Πολωνία μέχρι και σήμερα.

Σκέφτηκα τους Έλληνες φίλους της γιαγιάς μου που τελικά θα γίνουν δάσκαλοι και που οι δρόμοι τους θα χωρίσουν. «Πόσο θα ήθελα να ξέρω πώς είναι τώρα», αποκρίθηκε η γιαγιά μου τελειώνοντας την ιστορία της.

«Και εγώ το ίδιο», σκέφτηκα ενώ φαντάζομαι μια επανένωση της γιαγιάς μου και των φίλων της. Ίσως, κάποια μέρα να βρεθούν, ίσως ζουν ακόμα στο *Lublin*, ίσως κάποια μέρα να διαβάσουν και αυτό το άρθρο. Ωστόσο, σίγουρα οι αναμνήσεις του παρελθόντος θα είναι πάντα ζωντανές στην καρδιά της γιαγιάς μου και είμαι πολύ ευγνώμων στη γιαγιά μου που μοιράστηκε αυτήν την όμορφη και αισιόδοξη ιστορία. Είναι μια σπάνια ιστορία ανθρώπων που προέρχονται από διαφορετικά κράτη που ενώθηκαν με κοινό στόχο τη δημιουργία ενός καλύτερου και ελπιδοφόρου μέλλοντος - μια ιστορία που δείχνει πως στην πραγματικότητα είμαστε όλοι ίδιοι και πως είναι τελικά δυνατόν να βρούμε την ειρήνη, την ασφάλεια και κυρίως ένα πραγματικό σπίτι εκεί που δεν το περιμένουμε!

Βιβλιογραφία

- Archiwum Państwowe we Wrocławiu (n.d.) *Związek Uchodźców Politycznych z Grecji w Polsce im. Nikosa Belojannisa, Oddział w Zgorzelcu w latach 1954-1984*. (Union of Political Refugees from Greece in Poland Nikos Belojannis, Branch in Zgorzelec in the years 1954-1984). Retrieved from: ap.wroc.pl. [Accessed 8 September 2021].
- Kubasiewicz, I. (n.d.) *Emigranci z Grecji w Polsce Ludowej. Wybrane Aspekty z Życia Mniejszości*. (Emigrants from Greece in the People's Republic of Poland. Selected Aspects of Minority life). In *Od Niepodległości do Niepodległości. Historia Polski 1918-1989*. Retrieved from: <https://www.polska1918-89.pl/>. [Accessed 8 September 2021].
- Sturis, D. (2017) *Nowe Życie: Jak Polacy pomogli Uchodźcom z Grecji*. (New Life: How Polish Helped the Immigrants from Greece. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Żuber, A. (2017) *Grecy w Zgorzelcu*. (Greeks in Zgorzelec). Retrieved from: zinfo.pl. [Accessed 8 September 2021].